

תענית טו

סדר תעניות כיצד ?

מוציאין את התיבה לרחובה של עיר
ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה, ובראש הנשיא, ובראש אב בית דין.
וכל אחד ואחד נותן בראשו.
הזקן שבהן אומר לפניהן דברי כבושין: אחינו! לא נאמר באנשי נינוה וירא אלהים את שקם ואת תעניתם, אלא (יונה ב'ג') וירא האלהים את מעשיהם כי שכו מפרכס הרעה, ובקבלה הוא אומר (יואל ב') וקרעו זכככס ואז כגזיכס.
עמדו בתפלה, מורידין לפני התיבה זקן ורגיל ויש לו בנים, וביתו ריקם, כדי שיהא לכו שלם בתפלה.
ואומר לפניהן עשרים וארבע ברכות

שמונה עשרה שבכל יום, ומוסיף עליהן עוד שש. ואלו הן:

מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' גואל ישראל	ראה בענינו
מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות	זכרונות ר' יהודה: (מלכים א' ח') ועב כי יהיה כארץ דבר כי יהיה
מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' שומע תרועה	שופרות (ירמיהו י"ד) אשר היה דבר ה' אז ירמיהו על דברי הכזרות
מי שענה את שמואל במצפה, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע צעקה	(תהלים ק"כ) אז ה' כזרתה צי קואת ויעני
מי שענה את אליהו בהר הכרמל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' שומע תפלה.	(תהלים קכ"א) אשר עיני אז והרים ואו'
מי שענה את יונה ממעי הדגה, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' העונה בעת צרה.	(תהלים ק"ל) מטעמקיס קואתיק ה'
מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושלים, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה. ברוך אתה ה' המרחם על הארץ	(תהלים קי"ב) תפלה זעני כי יעטף

	אנשי משמר	ואנשי בית אב	
רבי יהושע	רבי יהושע	רבי יהושע	חכמים
משלימין ולא מתעניין ולא	לא היו מתעניין כלל	לא היו מתעניין כלל	שלוש תעניות הראשונות
מתעניין ומשלימין	מתעניין ולא משלימין	מתעניין ולא משלימין	שלוש שניות
שבע אחרונות	מתעניין ומשלימין	מתעניין ומשלימין	מתעניין ולא משלימין

אנשי משמר	ואנשי בית אב
מותרין לשתות יין בלילות אבל לא בימים	לא ביום ולא בלילה

אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין מלספר ומלכבס, ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת.
כל הכתוב במגלת תענית

דלא למספד	דלא להתענאה
לפניו אסור, לאחריו מותר	לפניו ולאחריו מותר
רבי יוסי אומר: לפניו ולאחריו אסור	רבי יוסי אומר: לפניו אסור, לאחריו מותר

אין גזרין תענית על הצבור בתחילה בחמישי שלא להפקיע השערים, אלא שלש תעניות הראשונות שני וחמישי ושני, ושלש שניות חמישי שני וחמישי	רבי יוסי אומר: כשם שאין הראשונות בחמישי כך לא שניות ולא אחרונות
--	---

רבן גמליאל	רבי מאיר
אין גזרין תענית על הצבור בראשי חדשים, בחנוכה, ובפורים. ואם התחילו - אין מפסיקין וכן תשעה באב שחל להיות בערב שבת.	אף על פי שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין - מודה היה שאין משלימין

סתירה: סדר תעניות כיצד? מוציאין את התיבה כו'. ואפילו בקמייתא? ורמינהו: שלש תעניות ראשונות ושניות נכנסים לבית הכנסת, ומתפללין כדרך שמתפללין כל השנה כולה, ובשבע אחרונות מוציאין את התיבה לרחובה של עיר, ונותנין אפר על גבי התיבה, ובראש הנשיא ובראש אב בית דין, וכל אחד ואחד נוטל ונותן בראשו. רבי נתן אומר: אפר מקלה הן מביאין.
פתרון: אמר רב פפא: כי תנן נמי מתניתין - אשבע אחרונות תנן.

קוש: ובראש הנשיא והדר תני כל אחד ואחד נותן בראשו. איני? והתניא רבי אומר: בגדולה - מתחילין מן הגדול, ובקללה - מתחילין מן הקטן. בגדולה מתחילין מן הגדול - שנאמר (ויקרא י') **וְאִמְרֵי מִשְׁפַּח אֲבוֹתָם וְאֲמָרוּ וְאִתְּמוּ**. ובקללה מתחילין מן הקטן - דאמר מר: בתחלה נתקלל נחש, ואחר כך נתקללה חוה, ואחר כך נתקלל אדם!
תירוץ: הא חשיבותא לדידהו, דאמרי להו: אתון חשיביתו למיבעי עלן רחמי אכולי עלמא.